

érythrodermie ichtyosyforme congénitale de Brocq et Lenglet – вроджена іхтіозиформна еритродермія, іхтіозиформний дерматоз Брока; *filtre de Seitz-Werke* – фільтр Зейтца; *érythromélie de Weir-Mitchell* – еритромелалгія, хвороба Мітчела.

Труднощі перекладу також часто обумовлені наявністю термінів на позначення ідентичних понять, в складі яких в різних мовах вживаються прізвища різних вчених: *échelle d'Armaignac* – таблиці Снелена; *géodermie d'Apert* – синдром Гілфорда; *ictère splénomégalique de Hayern* – гемолітична анемія, синдром Мінковського – Шофара; *infiltrations pétéchiales de Welsch* плями Тардье.

Досліджуючи культурологічні особливості обох мов, ми виявили цікаве, на наш погляд, явище, коли у назві терміна зазначається походження вченого: *gale de Væck* – норвезька сверблячка; *maladie de Cheyne* – англійська хвороба Чейна.

Зупиняючись на лінгвістичних відмінностях обох мов, відзначимо, що у французьких текстах номінальна частина епоніма часто опускається, що ускладнює розуміння терміна і, відповідно, його переклад, наприклад: *Lasègue négatif* → *Проба Ласега – негативна*. *Pas d'indication à Waaler-Rose* → *виконання проби Волер-Роуза не показано*.

Подібні відмінності призводять до необхідності застосування різних трансформацій з метою адекватного перекладу терміна-епоніма. Так, поширеним способом передачі українською мовою французького терміна виявилися конкретизація значення: *opération de Dieffenbach* – ампутація стегна за Діфенбахом; *maladie de Dubois* – абсцес Дюбуа; *méthode de Bauer* – гістохімічний метод виявлення полісахаридів за Бауером. Менш поширеним є генералізація: *encéphalomyélite infectieuse funiculaire* – хвороба Редліха(-Флатая), *endocrinose hyperostotique de Morgagni-Pende* – синдром Моргані.

Значне місце у відтворенні французьких медичних термінів-епонімів посідає описовий переклад: *méthode de Baizeau et Trélat* – хірургічний метод усунення щільни піднебіння за Безо і Трела; *épreuve de Bing* – техніка інструментальної акуметрії, заснована на вимірі абсолютної кісткової провідності; *appareil d'Abbé-Zeiss* – камера Аббе-Цейса (для підрахунку клітин крові).

Разом з тим, роботи останніх років все більше переконують у тому, що терміни-епоніми в значній мірі сприяють правильному розумінню текстів і полегшують професійне спілкування. Безсумнівною перевагою таких термінологічних одиниць є їхній інтернаціональний характер.

Таким чином, проведене дослідження дозволяє нам зробити висновок, що серед медичних термінів значне місце посідають епоніми, які вживаються на позначення хвороб, методів діагностики чи лікування, медичних інструментів, названих іменами своїх першовідкривачів. Вивчення термінів-епонімів дозволяє встановити еволюцію клінічних дисциплін, захворювань, діагностичного процесу, а також формує термінологічну компетенцію медиків, оволодіння ними фаховою мовою. Однак, використання термінів-епонімів в медичних текстах зазнає значного впливу культурно-національної специфіки, що становить значну перекладацьку проблему, особливо, за умов відсутності багатьох епонімів в двомовних словниках. Крім того існує проблема неупорядкованості медичної термінології, значна синонімія термінів-епонімів у французькій та українській мовах, що перешкоджає міжнародному обміну інформацією, адекватному перекладу наукової медичної літератури.

Перспективи вивчення медичної термінології ми вбачаємо у висвітленні особливостей функціонування термінів-епонімів у суміжних до медицини галузях.

Література:

1. Алефиренко Н. Ф. Лингвокультурология. Ценностно-смысловое пространство языка: учебное пособие / Николай Федорович Алефиренко. – М. : Флинта. – 2010. – 360 с.
2. Володина М. А. Когнитивно-информационная природа термина: на материале терминологических средств массовой информации / Майя Никитична Володина. – М. : Изд-во МГУ, 2000. – 127 с.
3. Тимко Н. В. Фактор «культура» как переводческая проблема и способы его нейтрализации / Наталья Валерьевна Тимко. – М. : ЗПУ, 2010. – № 4. – С. 175–180.
4. Хроленко А. Т. Основы лингвокультурологии: учеб. пособие / Александр Тимофеевич Хроленко / [под ред. В. Д. Бондалетова]. – 5-е издание. – М. : Флинта, Наука, 2009. – С. 42–77.
5. Lexique de terminologie médicale (dictionnaire). [source électronique] – Mode d'accès : <http://www.georges.dolisi.free.fr/Terminologie/>.

УДК 811.161

О. І. Куца,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

СТРУКТУРА АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ: ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена зіставному аналізу структур англійських та українських економічних термінів. З'ясовано суть поняття «економічний термін». Вказані вимоги до структури економічних термінів. На основі літературних джерел обґрунтовано необхідність здійснення зіставного аналізу англійських та українських економічних термінів. Визначено шляхи утворення економічних термінів в англійській та українській мовах. Здійснено порівняльний аналіз продуктивних термінотвірних афіксів у сфері економіки в українській та англійській мовах.

Ключові слова: термін, економічний термін, суфікс, префікс, зіставне мовознавство, компонентний аналіз

THE STRUCTURE OF ENGLISH AND UKRAINIAN ECONOMIC TERMS: CONTRASTIVE ASPECT

The article deals with contrastive analysis of the structure of English and Ukrainian economic terms. The notion of «economic term» is defined. Requirements to the structure of economic terms are indicated. Based on literature sources, the necessity of contrastive analysis of English and Ukrainian economic terms is grounded. The ways of term formation in the English and Ukrainian languages are determined. The contrastive analysis of productive term building affixes in the sphere of economy in the English and Ukrainian languages is done. It was stated that the most productive prefixes of economic term building in English are: after-, co-, counter-, cross-, dis-, extra-, mis-, multi-, non-, over-, post-, pro-, quasi-, self-, sub-, un-, under-; in the Ukrainian language they are the following: до-, спів-, дус-, не-, роз-, мульти-, пере-, полі-, про-, само-, суб-, під-, недо-. According to the investigation there are such economic term building suffixes in the English language as: -er, -or, -ant, -ment, -y, -ee, -ing; and in Ukrainian they are: -ер, -ант, -ент, -ня, -я, -ор, -ар, -ець, -ик, -о.

Key words: term, economic term, suffix, prefix, contrastive linguistics, componential analysis.

СТРУКТУРА АНГЛІЙСКИХ И УКРАИНСКИХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ТЕРМИНОВ: СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Статья посвящена сопоставительному анализу структур английских и украинских экономических терминов. Выяснена суть понятия «экономический термин». Указанные требования к структуре экономических терминов. На основе литературных источников обоснована необходимость осуществления сопоставительного анализа английских и украинских экономических терминов. Определены пути образования экономических терминов в английском и украинском языках. Осуществлен сравнительный анализ производительных терминотворных аффиксов в сфере экономики в украинском и английском языках.

Ключевые слова: термин, экономический термин, суффикс, префикс, сопоставительное языкознание, компонентный анализ.

Зростання масштабів міжнародної співпраці, поява нових форм економічних відносин, товарів та послуг свідчать про активне вживання уже існуючих та утворення нових економічних термінів у різних мовах. Саме тому економічні терміни є «однією з найбільш динамічних частин лексико-семантичної системи мови» [3, с. 149]. Основним джерелом формування міжнародної економічної термінології сьогодні, безумовно, є англійська мова. Таким чином, з огляду на те, що у структурі економічних систем різних держав є суттєві відмінності, економічні терміни потребують детального вивчення у межах однієї мови та порівняння у межах двох та більше мов.

Теоретичну і практичну цінність для нашого дослідження мають праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, присвячені вивченню окремих питань термінології (Г. Винокура, Дж. Гастінау, В. Даниленко, Т. Кандаккі, І. Кочан, М. Крістіан, Д. Лотте, В. Лейчика, Г. Мацюк, Б. Михайлинина, Т. Панько, Л. Поллоги, О. Реформаторського, Л. Симоненко, Е. Скороходька, О. Суперанської, О. Тараненка, Дж. Тауела та ін.), дослідженню англійських економічних термінів (А. Грицьківа, О. Гутиряк, О. Дуди, К. Житнікової, В. Іщенко, З. Куделько, О. Лотки, І. Малинської та ін.) та української економічної термінології (С. Дем'яненко, Г. Чорновол та ін.).

Вивчення питань зставного мовознавства знаходимо у наукових працях Н. Гвішані, Ю. Жлуктенка, М. Кочергана, В. Манакіна, В. Скалічки, Н. Толстого, А. Шахнаровича, Р. Цейтліна та інших дослідників.

Метою нашої розвідки є вивчення структури англійських та українських економічних термінів крізь призму зставного мовознавства (на матеріалі лексикографічних джерел).

Для досягнення поставленої мети було визначено низку конкретних завдань:

- з'ясувати суть поняття «економічний термін»;
- визначити вимоги до структури економічних термінів;
- обґрунтувати необхідність здійснення зставного аналізу англійських та українських економічних термінів;
- вказати шляхи утворення економічних термінів в англійській та українській мовах;
- порівняти продуктивні термінотвірні афікси у сфері економіки в українській та англійській мовах.

Спершу з'ясуємо суть поняття «економічний термін».

За Г. Чорновол, економічний термін – це слово або словосполучення, що позначає певне поняття суспільно-виробничих відносин, які характеризують економічний лад суспільства [15, с. 4].

Оскільки, згідно з класифікацією О. Пчелінцевої, економічні терміни є одним з видів термінів за назвою об'єкта [11, с. 7], можемо стверджувати, що до структури економічних термінів будь-якої мови висуватися такі вимоги:

1) формальна структура термінів повинна відображати зв'язки між поняттями. Це дозволить у ряді випадків добувати з тексту відомості про ті класи предметів, які ніде не названі [12, с. 10].

2) формальна структура повинна бути передбачена можливістю формальних перетворень термінів з метою одержання нових термінів для вираження понять, що з'являються [12, с. 10].

3) термін повинен бути і лексично, і морфологічно строго систематичний, здатний до утворення похідних, і максимально парадигматичний в плані нормальної й типової парадигми [5, с. 47].

4) термін повинен відповідати словотворчим і синтаксичним законам мови (випадки відхилень від цих норм пояснюються значним впливом розмовної мови, зокрема мови професійно однорідних колективів [10, с. 234].

Доцільним вважаємо вивчення економічної термінології крізь призму зставного мовознавства, оскільки по-перше, міжмовне зіставлення, за словами М. Кочергана, є «найефективнішим способом дослідження своєрідності концептуалізації світу в різних мовах» [8, с. 12]; по-друге, саме в лексика дає можливість різноаспектного вивчення мов, оскільки у ній найяскравіше відображено специфіку національного світосприйняття» [8, с. 13; 9, с. 29].

І. Корунець типологічними константами порівняння англійської та української мов на морфологічному рівні вважає:

- 1) морфеми;
- 2) частини мови;
- 3) морфологічні категорії частин мови [7, с. 179].

Зазначимо, що англійська мова є аналітичною, а українська – синтетичною (флексивною). Цей факт свідчить про значні відмінності між цією мовною парою [7].

Щодо термінотворення, то В. Іщенко виділяє такі основні шляхи поповнення сучасної англійської економічної терміносистеми:

1) утворення термінів шляхом морфологічного або морфолого-синтаксичного словотворення, тобто термінологічне словотворення або термінотворення;

2) утворення словосполучень з термінологічним значенням;

3) використання для запозичення наукових понять загальноживаних слів, унаслідок чого вони термінологізуються і переходять до розряду лексики обмеженого використання [6, с. 5].

Аналізуючи підходи науковців до вивчення термінології загалом (Т. Дячук, А. Ковалюк, І. Кочана, Г. Мацюк, Т. Панько та ін.) та економічної термінології зокрема (Г. Чорновол), виділяємо такі основні способи економічного термінотворення в українській мові:

- 1) запозичення;
- 2) калькування;
- 3) метафоризація;
- 4) суфіксація;
- 5) префіксація;
- 6) словоскладання.

Провівши аналіз економічних термінів у лексикографічних джерелах, встановлено, що найпродуктивнішими термінотвірними префіксами англійської та української мов у сфері економіки є [1; 13; 14; 16; 17]:

Таблиця 1

Термінотвірні префікси англійської та української мов у сфері економіки

Префікси англійської мови	Префікси української мови
after- : <i>afterpayment, afterhours;</i>	до- : <i>доплата;</i>
co- : <i>co-investing, coproduction, coowner;</i>	спів- : <i>співарендатор, співробітництво, співвласник;</i>
counter- : <i>counterfoil, countertrade, counterbonification;</i>	дис- : <i>дисконтування, диспропорція;</i>
cross- : <i>cross-elasticity, cross-footing, cross-default;</i>	не- : <i>неплатоспроможність, невідповідність (напр., попиту і пропозиції);</i>
dis- : <i>disagio, discredit, disinvestment;</i>	роз- : <i>розкрупнення (економічних показників);</i>
extra- : <i>extraconsumption;</i>	мульти- : <i>мультиколінеарність;</i>
mis- : <i>misbill, misdelivery, misappropriation;</i>	пере- : <i>перевитрата, переплачувати;</i>
multi- : <i>multicurrency, multicompany, multimarket;</i>	полі- : <i>поліполія;</i>
non- : <i>nonliquid, nonassessable, noncumulative;</i>	про- : <i>продовжувати;</i>
over- : <i>overcapitalization, overexpansion, overdraft;</i>	само- : <i>самофінансування, самооплатність;</i>
post- : <i>postmarket, postaudit, postenumeration;</i>	суб- : <i>субагенство, субарендатор, субучасть;</i>
pro- : <i>prolong, pro-business;</i>	під- : <i>підринки, піднаймач;</i>
quasi- : <i>quasi-money, quasi-unemployment, quasi-equilibrium;</i>	недо- : <i>недоспоживання, недовиробництво.</i>
self- : <i>self-financing, self-liquidating, self-support;</i>	
sub- : <i>sublessee, subpurchaser, subcompany;</i>	
un- : <i>unendowed, unencumbered, unfluctuating;</i>	
under- : <i>underproduction, underletting, underactivity.</i>	

З таблиці видно, що в англійській мові префікси в економічному термінотворенні є продуктивнішими, ніж в українській мові. Завдяки зіставному аналізу, можна дійти висновку про те, що у порівнюваних мовах є, як ідентичні (*dis-*: *дис-*; *multi-*: *мульти-*; *pro-*: *про-*) так і відмінні префікси.

Досить продуктивним способом утворення економічних термінів є суфіксація. Під час аналізу фактичного матеріалу, виділено такі суфікси [1; 13; 14; 16; 17]:

Таблиця 2

Термінотвірні суфікси англійської та української мов у сфері економіки

Суфікси англійської мови	Суфікси української мови
-er : <i>adjuster, adviser, manager;</i>	-ер : <i>диспашер, дилер, брокер;</i>
-or : <i>agistor, bailor;</i>	-ант : <i>акцептант, консультант;</i>
-ant : <i>accountant, annuitant;</i>	-ент : <i>депонент;</i>
-ment : <i>investment, advertisement;</i>	-ння : <i>капіталовкладення, інвестування, управління;</i>
-y : <i>accountancy, currency;</i>	-я : <i>бухгалтерія, компанія, корпорація;</i>
-ee : <i>absentee, allottee, obligee;</i>	-ор : <i>кредитор;</i>
-ing : <i>trading, clearing.</i>	-ар : <i>орендар;</i>
	-ець : <i>покупець;</i>
	-ик : <i>посередник, боржник, показник;</i>
	-о : <i>керівництво, банкрутство.</i>

На основі даних з таблиці 2 робимо висновок про те, що як серед префіксів, так і серед суфіксів є ідентичні в обох мовах (*-er*: *-ер*; *-or*: *-ор*; *-ant*: *-ант*) й відмінні.

Отже, зіставивши структури англійських та українських економічних термінів (на афіксальному рівні) можна стверджувати те, що лише незначна кількість афіксів є ідентичними у досліджуваній мовній парі. Відтак, немає абсолютної міжмовної лексичної еквівалентності.

Перспективи подальших наукових досліджень вбачаємо у зіставленні способів мотивації англійських та українських економічних термінів.

Література:

1. Англо-російсько-український словник з економіки та фінансів / Уклад. : Петрова-Силогуб Н. Д., Богиня Д. П. / За ред. Богині Д. П. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 448 с.
2. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов / Л. Г. Верба. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2003. – 160 с.
3. Ковальчук О. С. Розвиток іншомовних запозичень в українській економічній лексиці / О. С. Ковальчук, Д. Л. Романчук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Філологічна. – 2013. – Вип. 37. – С. 149–151.
4. Гак В. Г. Сопоставительная лексикология / В. Г. Гак. – М. : Международные отношения, 1977. – 412 с.
5. Ицкович В. А. Лингвистическая терминология и прикладная ономастика. О словаре новой лингвистической терминологии / В. А. Ицкович. – М., 1964. – 165 с.
6. Іщенко В. Л. Англійський багатоконпонентний економічний термін (парадигматичний та синтагматичний аспект) : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.04 / В. Л. Іщенко. – Одеса, 2002. – 18 с.
7. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Навчальний посібник / І. В. Корунець. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2003. – 464 с.
8. Кочерган М. П. Звітне мовознавство і проблема мовних картин світу / М. П. Кочерган // Мовознавство, 2004. – № 5–6. – С. 12–22.
9. Манакін В. М. Деякі питання контрастивної лексикології слов'янських мов / В. М. Манакін // Мовознавство, 2003. – № 4. – С. 26–37.

10. Пянько Т. І. Українське термінознавство / Т. І. Пянько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Львів : Світ, 1994. – 216 с.
11. Пчелінцева О. Е. Лексичні основи міжнародної термінології : Конспект лекцій та дидактичний матеріал для студентів лінгвістичних спеціальностей / О. Е. Пчелінцева. – Черкаси, ЧДТУ, 2003. – 103 с.
12. Скороходько Е. Ф. Термін у наковому тексті (до створення терміоцентричної теорії наукового дискурсу) : Монографія / Е. Ф. Скороходько. – К. : Логос, 2006. – 98 с.
13. Українсько-англійський словник: Економіка. Фінанси. Банки. Інвестиції. Кредити: Понад 12500 термінів / Уклад. : С. Я. Єрмоленко, В. І. Єрмоленко. – К. : Школа, 2003. – 568 с.
14. Українсько-російсько-англійсько-німецький тлумачний та перекладний словник термінів ринкової економіки / Уклад.: А. С. Д'яков, З. Б. Куделько, В. І. Куліш, О. А. Покровська / Під ред. Т. Р. Кияка – К. : Обереги, 2001. – 621 с.
15. Чорновол Г. В. Новітня економічна термінологія та її стилістичне вживання в сучасній українській мові (на матеріалі періодичних видань) : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.01 / Г. В. Чорновол. – К., 2004. – 23 с.
16. Шимків А. Англо-український словник економічної лексики / А. Шимків. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. – 429 с.
17. Longman Business English Dictionary [Electronic source]. – Access mode : <http://www.pearson.ch>

УДК 81'234:371.315:008

П. І. Мігірін,

Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ДІАЛОГУ РІЗНИХ КУЛЬТУР

У статті досліджується метод діалогу культур у процесі викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах, визначено принципи цього методу в підготовці фахівців.

Ключові слова: діалог культур, кроскультурна грамотність, професійне спілкування, толерантність, взаєморозуміння, методика навчання, країнознавство, інформаційні ресурси.

FOREIGN LANGUAGE LEARNING AS THE DIALOGUE OF DIFFERING CULTURES

The article investigates the method of dialogue of cultures in the foreign languages teaching at higher educational establishments, the principles of this method in the process of training of specialists are determined. The author notes that today the trend of humanization of foreign language teaching as a dialogue between different cultures acquires special significance, taking into account the national mentality and the need for mastering the system of concepts created in each individual culture through the language of this social environment. This approach to learning is consistent with the goals and objectives of the language policy of the Council of Europe defined in the Common European Framework of Reference for Languages, which states that «rich inheritance of different languages and cultures in Europe is a valuable common resource for mutual development», and therefore the main task of educational institutions is transformation of such a variety of obstacles into communication, particularly professional, a source of mutual enrichment and understanding, which involves assessing the nature, specific national character, spiritual culture, language and outlook stereotypes of people whose language is taught as a foreign one.

The article goes on to say that studying and observing similarities between cultures and communities of native and foreign language, students will be able to expand their cross-cultural space and will not perceive their peers from the country whose language they learn as «strangers» and «aliens», but as contemporaries and citizens of one world united by common values, interests, professional activities and problems to be solved.

The author points out that the importance of cultural orientation of foreign language study is mentioned in the Program of English for Professional Communication (EPC) allocated to higher education institutions which train specialists in various fields.

The article comes to the conclusion that the use of the active methods of teaching contributes to solving complex problems related to the training of future professionals to satisfy growing needs of international mobility and closer cooperation not only in education, culture and science, but also in trade, industry and other areas of human activities.

Key words: dialogue of cultures, cross-cultural competence, professional communication, tolerance, mutual understanding, methods of teaching, study of countries, information resources.

ОБУЧЕНИЕ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ ЧЕРЕЗ ДИАЛОГ РАЗНЫХ КУЛЬТУР

В статье исследуется метод диалога культур в процессе преподавания иностранных языков в высших учебных заведениях, определены принципы этого метода при подготовке специалистов.

Ключевые слова: диалог культур, кросс-культурная грамотность, профессиональное общение, толерантность, взаимопонимание, методика обучения, страноведение, информационные ресурсы.

Постановка проблеми. На сучасному етапі навчання іноземних мов розглядається як створення умов для усвідомлення відмінностей у рідній та іншомовній культурі, виховання толерантного ставлення до представників інших народів, зниження рівня етноцентризму, формування кроскультурної грамотності, навичок іншомовної міжкультурної комунікації. Адже справжнє знання мови – це знання її внутрішнього духу, її логіки та культури. Мова має забезпечувати діалог культур. Для досягнення ефективності у міжкультурному спілкуванні недостатньо лише засвоїти мовну систему і набути мовленнєвих умінь і навичок. Необхідно навчитися користуватися мовою відповідно до умов соціокультурного середовища носіїв цієї мови.

Аналіз досліджень. Ідея діалогу має глибоке минуле. Проблема діалогу займалися давньогрецькі філософи-софісти Сократ, Платон, Аристотель, філософи епохи еллінізму.

Хоча діалог як форма міжлюдського спілкування існує з давніх часів, але по-справжньому проблемами діалогічних відносин зайнялися німецькі філософи І. Кант, І. Фіхте, Ф. Шеллінг близько 200 років тому, коли вони займалися проблемами суб'єкта і його можливостей пізнання.

Л. Фейєрбах започаткував дослідження діалогу на початку ХХ століття. І. Гердер вважав взаємодію культур способом збереження культурного різноманіття. У першій половині минулого століття цією проблемою займалися М. Бубер, Ф. Гогартен, Ф. Розенцвейг, Г. Коен, Ф. Ебнер та інші. Класиком теорії діалогу вважається Мартін Бубер, вихідним пунктом концепції якого служить діалогічний принцип.

В наш час культура зміщується в епіцентр людського буття, що відбивається на всіх сферах життя. Багатомірність і складність діалогу дає невичерпні можливості для його дослідження. Проблема діалогу займалися в соціолінгвістиці (Л. Щерба, Л. Якубинський), літературній і філософській герменевтиці (Х. Гадамер), фундаментальній онтології (М. Хай-